

INCORPORACIÓ DELS EFECTES DE RELLEVÀNCIA I IMPACTE DE LES PUBLICACIONS CIENTÍFIQUES EN CATALÀ AL CONCEPTE DE QUALITAT EN ELS CRITERIS D'ACREDITACIÓ D'AQU CATALUNYA

(Recomanacions del grup de treball d'AQU Catalunya constituït en el marc del 'Pla de l'enfortiment de la llengua catalana en el sistema universitari i de recerca de Catalunya', juliol del 2023)

© Autor: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, 2024

C. d'Enric Granados, 33

08007 Barcelona

Elaboració: Lluís Payrató Giménez, Maria Font Mas, Emili García-Berthou, Sara Rovira Esteva i Esteve Arboix Codina

Primera edició: gener de 2024

DOI: [10.5281/zenodo.15736132](https://doi.org/10.5281/zenodo.15736132)

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional (CC BY-NC-SA 4.0). Està permès adaptar-la, remescclar-la, transformar-la i crear altres obres a partir de l'original. També és permès copiar-la i redistribuir-la en qualsevol mitjà i format sempre que no se'n faci un ús comercial. Si remescleu, transformeu o creeu a partir del material, heu de difondre les vostres creacions amb la mateixa llicència que aquesta obra ---és a dir, CC BY-NC-SA 4.0---. En tot cas, s'ha de reconèixer explícitament l'autoria de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. Podeu consultar la llicència sencera a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.en/>

SUMARI

1. PRESENTACIÓ. COMPOSICIÓ DEL GRUP DE TREBALL I CALENDARI.....	5
2. INTRODUCCIÓ. OBJECTIU GENERAL I OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL GRUP DE TREBALL	6
3. CONTEXT I ANTECEDENTS.....	7
4. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ. DISCUSSIÓ DE LES DADES I ASPECTES CLAU	9
5. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS	10

1. PRESENTACIÓ. COMPOSICIÓ DEL GRUP DE TREBALL I CALENDARI

El [Pla d'enfortiment de la llengua catalana en el sistema universitari i de recerca de Catalunya](#) va ser aprovat per la junta del Consell Interuniversitari de Catalunya el 27 de maig de 2022, i presentat públicament el dia 2 de juny. Aquest pla és fruit d'un gran acord del sistema universitari i de recerca de Catalunya per reforçar el català en el món acadèmic i de la recerca. S'ha elaborat mitjançant un procés obert, impulsat pel Departament de Recerca i Universitats, que ha comptat amb la participació dels diversos agents que formen part de la comunitat universitària i de recerca de Catalunya, amb la creació de grups de treball específics.

L'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) va participar en el *Pla d'enfortiment* i va adquirir diversos compromisos: en primer lloc, fer [una diagnosi sobre l'ús del català a les revistes científiques](#), i en segon lloc estudiar vies de revisió dels criteris d'acreditació.

Aquest informe dona resposta al segon compromís, relatiu a l'anàlisi i propostes de revisió dels criteris.

El grup de treball que ha elaborat aquest informe està integrat per:

- > Dr. Lluís Payrató Giménez, professor del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de Barcelona, president.
- > Dra. Maria Font Mas, professora del Departament de Dret Privat, Processal i Financer de la Universitat Rovira i Virgili.
- > Dr. Emili García-Berthou, professor del Departament de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona.
- > Dra. Sara Rovira Esteva, professora del Departament de Traducció i d'Interpretació i d'Estudis de l'Àsia Oriental de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- > Sr. Esteve Arboix Codina, tècnic d'AQU Catalunya, secretari.

El calendari que ha seguit el grup pel que fa a l'elaboració de l'informe final s'ha desplegat en reunions mantingudes des del mes de maig fins al mes de novembre de 2023.

2. INTRODUCCIÓ. OBJECTIU GENERAL I OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL GRUP DE TREBALL

El grup de treball ha tingut com a objectiu general preparar un informe que doni resposta a l'apartat següent del *Pla d'enfortiment del català* (reproduït literalment a continuació):

“Estudi de la incorporació de la *rellevància/impacte* de les publicacions científiques en català al concepte de *qualitat* en els criteris existents d'acreditació de professorat”

Aquest objectiu s'ha de valorar conjuntament amb la intenció i l'esperit de les actuals tendències mundials d'avaluació de la recerca, que AQU comparteix plenament en la part que li correspon, les quals recomanen emfatitzar la combinació de qualitat, rellevància i impacte en els processos d'avaluació i acreditació. També es recomana incorporar una anàlisi més qualitativa als processos d'avaluació, que inclogui factors com la importància de l'idioma vehicular per promoure l'ús científic de les llengües locals o nacionals.

En concret, en aquest informe s'analitza la possibilitat i la conveniència d'establir mecanismes que permetin evidenciar aquests factors de rellevància i impacte en les **publicacions fetes en idioma català**. Es preveu que els resultats de l'anàlisi es comunicaran a les comissions específiques (CE) d'avaluació per a la seva eventual presa en consideració. Així doncs, com a objectius específics, el grup de treball es proposa:

1. Analitzar i valorar la situació actual del català en les revistes especialitzades (científiques i erudites) a partir dels informes disponibles.
2. Fer una anàlisi i una valoració de la *rellevància/impacte* de la presència de la llengua catalana a les revistes, i proposar recomanacions que contribueixin a fer evident la qualitat de les publicacions redactades en català en el format que es consideri més adient, segons els indicadors possibles, tipologia de revistes, àmbits, característiques singulars, etc.
3. Elaborar un informe final amb les recomanacions del grup perquè sigui lliurat a la Comissió d'Avaluació de la Recerca (CAR) i a les seves comissions específiques per a la seva eventual presa en consideració. L'informe inclou, de més a més, recomanacions per a d'altres col·lectius.

3. CONTEXT I ANTECEDENTS

El marc del *Pla d'enfortiment de la llengua catalana en el sistema universitari i de recerca de Catalunya* es fonamenta en un ampli conjunt d'antecedents, de caire tant nacional com internacional, que han conformat un context propici a la valoració positiva del pes de la diversitat lingüística en la recerca.

Iniciatives nacionals

- > Informe [Revistes científiques i erudites de Catalunya](#) (Dr. Llorenç Arguimbau, abril de 2022).
- > [Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans](#) (IEC) de 31 de març de 2023, en la qual els rectors i les rectores de la Xarxa Vives d'Universitats presenten el debat i elaboren un seguit de conclusions sobre el català en la recerca.
- > Cinquantenari (2023) del *Manifest de Prada*. L'agost de 1973 es desenvolupà a la Universitat Catalana d'Estiu un seminari sobre l'ús del català en les disciplines científiques. Les seves conclusions es coneixen com el [Manifest de Prada](#), en el qual es proclama el dret i la responsabilitat moral d'emprar el català en aquells contextos on sovint s'hi renuncia davant d'altres llengües considerades de més prestigi o de més difusió.

Iniciatives internacionals

- > [DORA](#) (2012). La Declaració sobre l'Avaluació de la Recerca (The Declaration on Research Assessment, DORA) reconeix la necessitat de millorar les maneres en què s'avalua la investigació i els resultats de la recerca acadèmica. S'ha convertit en una iniciativa mundial que cobreix totes les disciplines acadèmiques i totes les parts interessades clau, inclosos els finançadors, els editors, les societats professionals, les institucions i els investigadors. AQU Catalunya [s'hi va adherir](#) l'any 2020.
- > [Manifest de Leiden sobre indicadors d'investigació](#) (2015). El *Leiden manifesto for research metrics* és una llista de “deu principis per guiar l'avaluació de la investigació”, entre els quals s'esmenta que “l'excel·lència en investigació de rellevància local ha de ser protegida” (principi 3) i que l'avaluació d'historiadors i científics socials requereix la inclusió de llibres i bibliografia en la llengua local (en l'explicació del principi 6).
- > [Iniciativa de Hèlsinki](#) (2019). La *Iniciativa de Hèlsinki* planteja el multilingüisme en la comunicació científica, amb un suport explícit a la diversitat lingüística pel que fa a la difusió dels resultats de la ciència i a la protecció de l'accés igualitari a la ciència dels diferents idiomes.
- > [Coalition for Advancing Research Assessment](#) (CoARA, 2022). La CoARA és la iniciativa més recent, promoguda per les institucions europees, però amb voluntat global. Proposa que l'avaluació de la recerca, els investigadors i les organitzacions de recerca reconguin els diversos resultats, pràctiques i activitats que maximitzen la qualitat i l'impacte de la recerca.

Això requereix basar l'avaluació principalment en un judici qualitatiu, per la qual cosa la revisió per iguals és fonamental, amb el suport d'un ús responsable d'indicadors quantitius. A més, recomana valorar les contribucions de la recerca, amb independència de la llengua en què es comuniquen.

Cal destacar que, com s'ha esmentat abans, AQU Catalunya es va adherir a la DORA i que els "processos d'avaluació del professorat d'AQU Catalunya [...] s'alineen amb la visió recollida" a la DORA i el *Manifest de Leiden*.

En aquest context, és important remarcar que la Societat Catalana de Sociolingüística (filial de l'Institut d'Estudis Catalans) [també s'ha adherit a la iniciativa de Hèlsinki](#).

El punt de partida d'aquesta proposta és el document *Revistes científiques i erudites de Catalunya*, que va ser elaborat pel Dr. Llorenç Arguimbau per encàrrec d'AQU Catalunya l'any 2022. Es tracta d'un informe descriptiu sobre les revistes científiques i erudites que s'editen a Catalunya (en editorials comercials o entitats editores amb seu a Catalunya). L'objectiu de l'informe és analitzar la presència que té la llengua catalana en aquestes revistes, així com la seva visibilitat a les principals bases de dades internacionals (Web of Science, Scopus) i repertoris de revistes (MIAR, CARHUS Plus+).

Iniciatives estatals

- > Nou context normatiu de la Llei orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari (LOSU). En concret, l'article 69 d), que explicita els procediments d'acreditació de professorat, recull que el procediment ha de garantir, a més d'altres aspectes, "una avaluació basada en l'especificitat de l'àrea o àmbit de coneixement, tenint en compte, entre altres criteris, [...], la rellevància local, el pluralisme lingüístic i l'accés obert a dades i publicacions científiques".

La reforma normativa comportarà, per exemple, el desenvolupament de formats de currículums de caire més expositiu i narratiu, la qual cosa ha de permetre als investigadors poder explicar millor la seva contribució (més enllà dels factors d'impacte bibliomètrics) en el conjunt de la recerca (impacte acadèmic, social, professional); això hauria de permetre donar més visibilitat a les aportacions fetes en llengua catalana.

- > La possible posada en marxa dels trams de transferència serà una bona oportunitat per poder reconèixer i prestigiar, entre d'altres, les aportacions desenvolupades en llengua catalana.
- > A més, l'ANECA també es va adherir a la DORA, el *Manifest de Leiden* i la CoARA, mentre que la Agencia Estatal de Investigación [també es va adherir a la DORA el 2021](#).

4. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ. DISCUSSIÓ DE LES DADES I ASPECTES CLAU

En relació amb l'objectiu general apuntat més amunt, i com a resultat de l'anàlisi de les dades, el grup de treball exposa i destaca els aspectes següents:

- > En un àmbit general, es considera fonamental entendre, acceptar i aplicar el concepte de *multilingüisme equilibrat* en ciència, que, [en paraules de Sivertsen](#): “Pretén tenir en compte totes les finalitats comunicatives en tots els camps de recerca, i totes les llengües necessàries per complir aquestes finalitats, d’una manera holística sense exclusions ni prioritats. El multilingüisme equilibrat també es proposa establir instruments per documentar i valorar l’ús de la llengua per a les nombroses finalitats que té la investigació, i així oferir la base per supervisar una globalització més àmplia de la recerca en una direcció més responsable”.
- > En l'àmbit particular de la ciència a Catalunya, cal entendre que l'AQU és un agent més de l'ecosistema de recerca i, per tant, cal l'acció coordinada i conjunta de tots els agents (Govern, agències d'avaluació i finançament, centres de recerca i universitats) per desplegar polítiques de suport i reconeixement de la recerca en català.
- > És indiscutible que cal mantenir l'aposta per la qualitat de la recerca realitzada en qualsevol llengua i que les avaluacions siguin com més objectives millor (com procura actualment AQU).
- > El manteniment de la qualitat de la recerca no ha de portar a *penalitzar* cap proposta pel fet que la recerca es faci en una llengua determinada i, en especial, en català.
- > Atès que la recerca està finançada amb recursos públics, es considera que cal incorporar, en la mesura del que sigui possible i raonable, elements de reconeixement i foment de les aportacions de recerca de qualitat dutes a terme en llengua catalana, per tal de garantir el retorn a la societat.

5. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Respecte de l'informe 'Revistes científiques i erudites de Catalunya'

1. El grup de treball considera que l'informe és un bon punt de partida perquè permet disposar d'un diagnòstic de l'ús de la llengua catalana en les publicacions periòdiques científiques, encara que no s'ha prenent com una relació exhaustiva de les revistes que publiquen en català (algunes revistes que també admeten articles en català no hi apareixen perquè no complien algun dels criteris d'inclusió dels emprats a l'estudi). Considerem que és important que aquest informe estigui publicat al web de l'AQU i que estigui a disposició de la comunitat investigadora. En aquest context, val la pena destacar que l'AQU no elabora llistes de revistes, sinó que utilitza les classificacions i repertoris habituals en l'avaluació científica.
2. De l'anàlisi de l'informe es deriva la necessitat d'ampliar-lo a d'altres revistes científiques, tant dels territoris de parla catalana com d'arreu que acceptin originals en català.
3. D'altra banda, seria rellevant abordar l'anàlisi de les monografies. En aquest sentit, cal destacar la recent aparició del document *Informe sobre la valoració de la recerca en català*,¹ elaborat per la Xarxa Vives d'Universitats, en què s'analitza l'ús de la llengua en les monografies i es presenten recomanacions per dotar de criteris objectius, concrets i transparents la valoració científica i editorial de les monografies.

Adreçades a la CAR

Tenint en compte que l'activitat de la CAR consisteix a acreditar uns nivells mínims de qualitat més que no pas a fer una avaluació completa amb avaluadors externs experts de la recerca del sol·licitant, en el cas que ens ocupa el grup de treball proposa o suggereix els punts següents:

1. Aprofitar el preàmbul dels criteris d'avaluació on s'esmenta que la CAR s'ha adherit a la DORA i coneix les recomanacions del *Manifest de Leiden* per reforçar el missatge que es valora la recerca de qualitat, amb independència de la llengua. Així, se suggereix remarcar l'argument que el multilingüisme equilibrat no és incompatible amb la recerca de qualitat.
2. Reforçar la formació dels avaluadors en el respecte i protecció d'un multilingüisme equilibrat que inclogui la llengua catalana.
3. Plantejar a les comissions específiques d'avaluació de la CAR que incorporin a les pautes internes d'avaluació elements que permetin reconèixer aportacions en llengua catalana (per exemple, en tesis, seminaris, ponències i comunicacions en congressos, etc.).

---

¹ Informe sobre la valoració de la recerca en català. Mireia Sopena (coord.), Universitat de Barcelona, abril 2023.

4. Remarcar que hi ha àmbits científics o del coneixement en què les monografies i els capítols de llibre en llengües anomenades *locals* (en la terminologia del *Manifest de Leiden*) són el vehicle habitual de la comunicació científica (vegeu l'esment de més amunt al *Manifest de Leiden*). A més, el punt 3 de la Declaració DORA recomana que, per a l'avaluació de la recerca, "considereu el valor i l'impacte de tots els resultats de la recerca (incloent-hi els conjunts de dades i el programari) a més de les publicacions científiques, i considereu un ampli ventall de mesures d'impacte incloent-hi indicadors qualitius d'impacte de la recerca, com la influència en les polítiques i l'aplicabilitat".
5. Recordar la importància de contextualitzar l'avaluació en la tradició de cada disciplina científica, respectant la diversitat i tenint en compte els criteris de valoració de la qualitat propis de cada àmbit. Sempre caldrà valorar les diferències entre àrees de coneixement com, per exemple, ciències experimentals i ciències socials i humanes.
6. Sumar-nos a les conclusions de l'IEC i dels rectors de les universitats catalanes (vegeu nota 4) en el sentit de recordar que "és necessari replantejar o matisar alguns criteris d'avaluació i acreditació de professorat, investigadors, activitats i publicacions, de manera que, a més de la valoració de la qualitat i l'impacte professional i social del contingut, també valorin i potenciïn l'ús de la llengua catalana sempre que sigui raonable".

Adreçades a l'AQU

1. Participar activament en els diferents grups i iniciatives de treball que s'impulsen en el marc de la CoARA, especialment pel que fa al multilingüisme equilibrat en la recerca científica.
2. Plantejar la possibilitat de fer una anàlisi, en els currículums de les persones que demanen acreditacions, de la presència del català en les revistes identificades a l'informe *Revistes científiques i erudites de Catalunya* (o dels subsegüents llistats ampliat).
3. Valorar l'aplicabilitat en el context català de l'anomenat *model noruec*, adoptat per diversos països nòrdics. Aquest model també ha servit d'inspiració per a la creació d'una base de dades bibliogràfica específica per al camp de les humanitats i de les ciències socials, amb la finalitat d'enfortir la llengua pròpia en la recerca de qualitat en el context del multilingüisme equilibrat en la ciència².

Adreçades als editors de revistes

1. Donar suport a les polítiques orientades a professionalitzar la tasca dels editors de revistes científiques, de manera que s'incrementi el nombre de revistes científiques editades a

---

² Siversten, Gunnar (2018). "[Multilingüisme equilibrat en ciència](#)". BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació, núm. 40 (juny). DOI. Vegeu també: [Publication Forum](#).

Catalunya i que tinguin el català com una de les llengües vehiculars amb presència en les principals bases de dades i repertoris bibliomètrics.

2. Cooperar, per millorar la qualitat dels originals en els processos d'edició, amb les institucions públiques, inclosa la Xarxa Vives d'Universitats, i especialment editorials universitàries o centres de recerca del territori d'abast lingüístic català que disposin de revistes científiques amb el català com una de les llengües vehiculars de publicació.
3. Aprofitar les convocatòries de suport als editors orientades a la millorar la qualitat dels processos editorials (p.e. FECYT).
4. Promoure la publicació bilingüe més enllà de limitar-se a *abstracts* o resums breus de les contribucions, tot aprofitant les noves eines disponibles basades en la intel·ligència artificial, ja siguin de traducció automàtica neuronal o de generació de textos en diferents idiomes.

Adreçades a les universitats i al Govern

1. Revisar el procediment d'elaboració i actualització periòdica de repertoris bibliomètrics propis com CARHUS+ amb la finalitat de valorar i incorporar les noves tendències en l'avaluació de la recerca (DORA, CoARA, *Manifest de Leiden*) i, en especial, la consideració del multilingüisme equilibrat.
2. Fomentar les revistes universitàries d'accés obert amb la professionalització dels processos editorials i la seva visibilització, i aportar-los el finançament necessari perquè assoleixin o mantinguin uns estàndards internacionals de qualitat, en lloc d'invertir diners públics en la publicació en obert en revistes d'editors amb ànim de lucre.
3. Remarcar la conveniència de replantejar la valoració de monografies, llibres i capítols de llibres i altres productes de recerca, i la consegüent necessitat de disposar de llistats o repertoris ben fonamentats i actualitzats d'editorials de prestigi.
4. Promoure, pel que fa a la ciència oberta, el tracte igualitari de les llengües, fomentant la publicació en dipòsits i repositoris digitals, a fi de millorar-ne la difusió i la visibilitat.

Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

Gener de 2024 · AQU-3-2024

Web: www.aqu.cat · X: [@aqucatalunya](https://twitter.com/aqucatalunya)